

D. D.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
DE
ORIGINE OBLIGATIONIS,

QUAM
ANNUENT. AMPLISS. FAC. PHIL. ABOËNS.

PRÆSIDE

Mag. JOH. BILMARK,

HISTOR. AC PHIL. PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.

PUBLICO EXAMINI SUBJICIT

LAURENTIUS WADELL,

SMOLANDUS.

IN AUDIT. MAJ. die II. NOV. AN: R. S. MDCCXCI.

Horis A. M. Solitis.

ABOË, Typis FRÆNCKELLIANIS.

KONUNGENS
TRO-TJENARE och MAJOR
VID
KONGL. LIF-DRAGONE REGEMENTET,
HÖGVÄLBORNE FRIHERRE,
Herr REINHOLDT JOH. REHBINDER,
NÅDIGE HERRE,

Då jag i denna korta afhandling företagit mig, at visa grunden til våra förbindelser, så hafva tillika mig förkommit så väl de otaliga välgärningar, bvarmed Högvälborne Herr. BARON och MAJOREN, ifrån första stunden jag var lycklig nog, at få intråda i dess Hus, mig ädelmodigt öfverbopat, såsom min bäremot svarande dryga förbindelse, hvilken ej förr, än med själftva lifvet skall uphöra. -- Till ett ringa vedermåle af min vördnadsfulla erkänsla, tåktes Högvälborne Herr. BARON och MAJOREN uptaga dessa blad, som jag i djup ödmjukhet vågar Högvälborne Herr. BARON och MAJOREN tilägna, samt framdeles förunna mig lika ynnest, som den är, hvilken jag hittills åtnjutit; bwaremot mitt ständiga bemödande skall vara, at lämna Högvälborne Herr. BARON och MAJOREN vedermålen af den djupa vördnad, bvarmed jag framhårdar, at vara

HÖGVÄLBORNE HERR BARONS OCH MAJORENS:

Allerödmjukaste Tjenare
LARS WADELL.

PRAEFATIO.

Inter argumenta maximi momenti, quæ in Philosophia Practica occurrunt, illud, quod de Obligatione agit, latissime omnino patet, quippe quod in singulas scientiæ illius partes influit, & imperii quasi sigillum actionibus imprimat moralibus. Fatendum tamen est, cum quod veteres Philosophi, quotquot disciplinæ Morali excolendæ studium & operam impenderunt, de obligatione obiter tantum disseruerint, tum quod recentiores, quamvis scientias practicas & amplificaverint, & ad majorem certitudinis gradum, quam in quo easdem invenerant, perduxerint, circa originem obligationis in varia abierint sententiarum divortia. Argumentum igitur hoc non ita explicatum nobis obvenit, ut eidem illustrandæ non aliqua addi posset symbola; quam proinde, præmissis nonnullis, præsentis disquisitioni aliquam forte tœneraturis lucem, æquo Benevoli Lectoris judicio hisce pagellis, qua par est modestia, subjiciemus.

§. I.

Divinæ in res a se creatas bonitatis cum multa ubique occurrunt documenta, tum eadem & plurima & luculentissima in se experiuntur homines. Concessit enim nobis corpus egregie organicum, ejus membra ad animæ nutum se statim movent; animæ quoque præstantis-

finas indidit facultates: intellectum, quo res sibi distincte
 repræsentat, ac de earum indole & ad se relatione recte
 judicat, nec non voluntatem, qua bonum cognitum ap-
 petit & malum averfatur. Quocirca docet experientia,
 cum quod rerum oblatarum ab intellectu perceptiones
 sint mutationibus, quas res istæ in organis nostris senso-
 riis producant, conformes, item quod intellectui in eis-
 dem repræsentandis ac dijudicandis nihil arbitrii sit reli-
 ctum, tum quod voluntas hominem ad agendum vel
 non agendum sollicitet pro ratione repræsentationum bo-
 ni vel mali cum actione suscipienda conjuncti; quales
 repræsentationes uno nomine *Motiva* dicere solemus. Cir-
 ca quamlibet vero actionem suscipiendam quum plura
 non raro occurrant motiva, vel ab aliis entibus vel a
 nobis ipsis & statu nostro petita, perque nostram non
 impediamur naturam, quin in motivorum copia, tam-
 quam normam sequamur ea, quæ nobis potissimum con-
 veniant; evidens est, voluntati nostræ inesse libertatem,
 seu facultatem ex pluribus propositis id sponte eligendi,
 quod nobis maxime placeat, cum ad nullum eorum per
 nostram determinemur essentiam. Hinc tamen non
 sequitur, facultatem hanc esse adeo laxam aut vagam, ut
 sine motivis, aut contra hæc, aut nulla præstantiæ quo-
 rundam præ cæteris habita ratione, recte agere possit ho-
 mo; quum voluntas, modo non sit ægra, normam ha-
 beat motiva, non quæcunque, sed quæ ex pluribus pro-
 positis intellectus noster judicaverit præstantissima. Nec
 sic tamen ulla libertati vis inferitur, quum Deus ipse, li-
 cet sit Ens liberrimum, nihil vel agat, vel per suam a-
 gere possit essentiam, quam quod cæteris suis perfectio-
 nibus sit harmonicum.

§. II.

Quamvis autem libertas voluntati nostræ merito adferatur, utpote sine qua in meram homo mutaretur machinam; subest tamen hæc libertas necessitati non physicae, cui inanimata quoque corpora, vi sibi impressæ majori cedentia, parent, sed Morali, in eo consistenti, ut bonum, quod judicamus præstantissimum, eligamus, eique obtinendo adminicula adhibeamus aptissima; quodvis autem malum studiose declinemus. Si porro in fontem motivorum inquiramus, deprehendimus, hunc esse felicitatis nostræ studium; quo etiam intuitu necessitati morali nihil ingrati, quale in physica experimur coactione, inesse animadvertimus. Ecquid enim est, ad quod homines, dum sapiunt, majori nisu ac lubentius ducuntur, quam ad sinceræ felicitatis fruitionem? Et quamvis non solum per instinctum naturalem, singulis animantibus communem, sed maxime per motiva, hominibus propria, ad boni possessionem contendamus, neutro tamen modo in necessitatem quandam physicam, vi externæ analogam, conjicimur; docet enim experientia, quod, salvis motivis, eisdemque ad agendum sufficientibus, a placito tamen interdum abstineamus bono, & appetitum mutemus, si alia ex ratione utilius nobis videatur, actionem quandam hoc tempore omittere, quam suscipere. Intrat quis media die, æstu, fame ac pulvere ferme exhaustus, hortum umbrosis ac fructiferis luxuriantem arboribus, potest, invitante possessore, oblati frui bonis; a quibus vero abstinet, si suæ convenientius judicet saluti, his in præsentia supersedere commodis. Quamvis igitur per naturam, qualem Optimus Deus nobis concessit, non possimus non motiva sequi, & in genere appetere bonum ac malum averfari; libertas tamen volun-

tatis nostræ se plenissime exerit circa bonum vel malum in specie. Et licet primus motus, quibus anima nostra ex objectis adfficitur, impedire, in nostra non sit potestate, nulla tamen nobis incumbit necessitas, hos sequendi motus, &, ad quod sollicitant, agendi; nisi hoc e re nostra esse judicemus.

§. III.

Necessitatem Moralem aliquid agendi vel non agendi, motivis nixam, quam §. antecedente descripsimus, *Obligationem* vocamus; quam, dum WOLFIIUS per *connectionem motivorum cum actione* definit, satis patet, utramque hanc obligationis definitionem verbis, non sensu, differre; siquidem absque præviis motivis nulla detur necessitas moralis. Quum porro *Origo* in genere sit id, unde aliquid suam ducit existentiam, seu ex quo, tamquam principio, deducitur, obligationis origo involvit causam, quare homo, salva manente voluntatis libertate, in suis tamen actionibus ita adstringitur, ut e re sua esse deprehendat, has ad certum tenorem instituire, nec non agnoscat, se recte vel secus egisse, prout hunc vel observaverit, vel plane neglexerit. Nec minus in confesso esse arbitramur, proximam obligationis causam esse motiva, remotam esse intensum felicitatis studium, unicuique homini per naturam inditum, ceu ex infra dicendis plenius constabit, ultimam vero esse DEUM O. M., qui ex infinita sua bonitate indolem nobis concessit felicitatis studiosissimam, & idonea motiva cum qualibet actione morali quasi copulavit; prævidens, vagam ac delultoriam vivendi licentiam fini a se intento haud convenire, nostramque proinde voluntatem iudicio rationis esse conformandam. Addimus, quod obligationis gene-

✽   )   §   (✽

ratim a nobis spectatae varias Philosophi constituent species, eam dividentes partim in *Internam*, cujus motiva ex natura nostra vel consuetis actionum consuetudinibus sumuntur, & *Externam*, cujus motiva ex voluntate superioris, seu ex praemiis & poenis civilibus petuntur; illam *Naturalem*, hanc *Civilem* quoque appellantes; partim in *Perfectam* qua quis ad quasdam actiones vel suscipiendas vel omitendas strictè adeo tenetur, ut externis ad easdem cogi possit mediis, & *Imperfectam*, qua agenti externe manet integrum, an agere vel non agere velit, nec alii quam Deo & suae conscientiae rationem suae actionis reddere teneatur. Has attulimus observationes, quod Philosophi quidam originem obligationis exposituri, hanc non generatim, uti par fuit, sed reapse speciatim consideraverint; quare nemo mirabitur, quod a nobis in praesenti dissentiant argumento.

§. IV.

Indicavimus modo, obligationis generatim spectatae originem, proxime post DEUM O. M., ex studio felicitatis, singulis hominibus congenito, esse repetendam; quae nostra ut confirmetur sententia, praevia observamus experientia, quod quamvis libertatem voluntatis nostrae maximi faciamus, tantum tamen ea non valeat, ut, collisione inter libertatis exercitium & boni cujusdam praestantis fruitionem forte existente, homo illud, ut hujus fiat compos, non restringendum esse censeat. Unde dilucide apparet, intensissimum felicitatis studium, nobis congenitum, esse fontem, ex quo actionum nostrarum motiva sumamus, nobisque per hoc necessitatem injungi moralem, ut hoc potius modo, quam alio, nunc & non alio tempore, utroque licet aequè possibili, quid agamus,

adeoque obligationis originem ex connato isto arcessendam esse desiderio. Quamvis enim, pluribus objectis propositis, plena respectu uniuscujusque gaudeamus optione, attamen vel agimus, vel non agimus, prout illud vel hoc, expensis motivorum momentis, nostræ convenientissimum judicemus felicitati. Eandem nobiscum sententiam de obligationis origine fovisse Illustr. BURLAMAQUI, ex definitione obligationis, quam tradit, colligimus: *On peut donc définir l'obligation en général & dans sa première origine, une restriction de la liberté naturelle, produite par la Raison, en tant, que les conseils que la Raison nous donne, sont autant de motifs, qui déterminent l'homme à une certaine manière d'agir préférablement à toute autre (a).* Abstrahamus enim ab intensissimo hoc felicitatis studio, nec ulla tuberit causa, quare unum objectum præ altero eligeremus, sed in singulis negotiis continua fluctuaremus indifferentia; parum curaturi, an res, quæ actionis nostræ est objectum, in nostram vel felicitatem vel infelicitatem vergat. Quod pridem agnovit, quem modo citavimus, Dn. BURLAMAQUI, ita scribens: *Faire abstraction de tout intérêt par rapport à l'homme, c'est donc lui ôter tout motif d'agir; c'est le réduire à un état d'inaction & d'indifférence. D'ailleurs quelle idée pourroit on se faire de la convenance ou de la disconvenance des actions humaines, de leur beauté ou de leur turpitude, de leur proportion ou de leur désordre, si l'on ne rapportoit pas tout cela à l'homme lui même, & à ce que demandent sa destination, sa perfection, le bien-être de sa nature, & pour tout dire en un mot, à sa véritable félicité (b).* Prima enim naturæ jussio & vis obligatoria in instinctu, cuiusvis animali innato, & ad singula rerum momenta se exerente animadvertitur; nobis namque ipsis sine ullo motivo externo bene cupimus, ea studiose agentes, quæ

nobis profutura judicamus; contra ea autem nobis nocitura sedulo evitamus; quam animæ nostræ dispositionem exuere non volumus magis, quam valemus.

(a) Vid. *Ejusd. Principes du Droit naturel* p. 56.

(b) Vid. *Libr. cit.* p. 57.

§ V.

Futuros præsumimus haud paucos, qui existiment, admittâ a nobis jam commemorata obligationis origine, varia inde deduci posse perismata, veritati nequaquam consentanea. Quum enim in confessor sit, quod Deo O. M. rerum omnium Creatori ac Conservatori, imprimis finis obligati, nos autem docuerimus, obligationis originem ex studio nostræ felicitatis esse repetendam, ergo Deum non propter se, nec propter bonitatem suam absolutam, sed propter relativam seu *Φιλανθρωπίαν* coleremus; nec actionum nostrarum finis foret gloriæ Divinæ manifestatio, sed nostræ felicitas, quas conclusiones ad veritarii censent esse plane absonas. Enimvero si vel maxime demus dissentientibus, quas nobis objiciunt, instantias, nihil tamen nos ita adseruisse putamus, quod cum principiis vel rationis, vel Revelationis adversa pugnet fronte. Quisquis enim summam Dei cogitaverit Majestatem, non potest non eandem cernuus venerari; sed si idem fingeret, Supremum Numen omnia & singula propter se & in gloriæ suæ manifestationem, nihil autem in hominum felicitatem condidisse, nullis motivorum vinculis suam adstringi sentiret voluntatem, nec se proinde obligatum agnosceret, qui cultum Supremo huic præstare de-

deberet Domino. Contra ea dum tam ratione, quam revelatione convincimur, DEUM, Ens ut perfectissimum, ita sibi sufficientissimum, nostrique adeo cultus non indigum, summas suas perfectiones cum in aliarum creaturarum, tum in hominum præcipue felicitatem explicare, attributorum Divinorum consideratio nobis fortissima suggerit motiva, nostram voluntatem Divino submittendi beneplacito; adeoque quam intensum est felicitatis nostræ studium, quod intensissimum esse quisque in se experitur, tam absoluta simulque tenera est nostra erga tantum Benefactorem obligatio. Quamvis præterea nemo forte sit, qui non agnoscat, officia nostra erga DEUM ex amoris fonte esse deducenda; multi tamen damnant amorem DEI ex motivo nostræ felicitatis derivatum, ut impurum & plane mercenarium. Sed forte non errat mens, calculos ita subducens: quum connato eodemque ingenti feramur felicitatis desiderio, huic autem per nos ipsos satisfacere non valeamus; ergo æquissimum est, ut DEUM, omnis boni auctorem & munificentissimum in suos cultores Dominum, intimæ venerationis cultu prosequamur; probe scientes, quod beneficia quævis non ex obligatione quadam, sed ex mera *φιλανθρωπία* nobis quotidie præstet. Cui ratiocinio ex sacris pandectis multum etiam roboris accedit, ex quibus discimus, quod DEUS homines non per modum domini eminentis, sed per viam beneficiorum tam perceptorum, quam speratorum, ad sui cultum quasi manuducat. Nec hoc reticendum erit loco, quod DEUS in Lege naturali se nobis manifestaverit tum ut Summum Monarcham, tum ut Patrem benignissimum; singula enim tam præcepta, quam interdicta ejus sunt indolis, ut in utrisque eluceat præcipua, quam hic Legislato gerit, felicitatis nostræ cura. Ex quibus colligimus, cultum DEI ex motivo

sivo bonitatis Divinae relativae procedentem, non esse vel iniquum vel Deo ingratum, ino originem obligationis in studio felicitatis nostrae ex Divina etiam intentione esse quaerendam. Hinc tamen non erit concludendum, obligationem nostram erga Deum subordinari obligationi erga nosmet ipsos, cum tenerrimum illud felicitatis studium, cujus mentionem saepius fecimus, non nobis ipsis, sed optimo rerum omnium Conditori acceptum referamus. Imo quum quaelibet obligatio pro ratione ac numero motivorum valeat, motiva autem, quibus Deo obligamur, caeteris omnibus, quae cogitari possunt, praevalcant, ei enim vitam & quaevis debemus bona; ergo Eum etiam per naturale felicitatis studium super omnia colimus; verae igitur nostrae felicitati studentes Gloriam Dei, illi innexam, juxta celebramus. Ad officia denique aliis hominibus praestanda maxime ducimur ex motivis vel utilitatis vel innoxiae voluptatis, in nos ipsos inde redundaturae; ut adeo harum obligationum origo in studio felicitatis vel obtinendae, vel ex voto perennaturae sic quaerenda.

§. VI.

His praestructis, dispiciamus porro, quo illi nituntur fundamento, qui originem obligationis a lege esse repetendam autumant; quae etiam veterum Juris Romani Doctorum, obligationem definiendum per vinculum juris, quo necessitate adstringimur alicujus rei praestandae, fuisse videtur opinio. Hinc etiam πολυθεύλλιστον illud invaluit posito jure, ponitur obligatio. Quamvis autem dentur obligationes, quae vim suam a Lege habent, generatim tamen verum non est, legem pro adequato cujusvis obligationis principio esse habendam, quum in confesso sit,

fit, obligationem dari lege anteriorem, nec quemquam aliis ferre posse leges, nisi qui alios antea habeat obstrictos, qui morem suis gerere debeant præceptis. Paucis: concedimus, obligationem perfectam a lege suam vim habere, quam vero obligatio generatim spectata, & ex se citatis studio orta, antevertit.

§. VII.

Opinioni de obligationis origine, a nobis jam examinatae, adinis est eorum persuasio, qui opinantur, obligationis originem a Superiore esse repetendam, qui proinde definiunt obligationem per necessitatem moralem aliquid agendi vel non agendi, a Superiore profectam; quam sententiam & Illustr. PUFENDORFIUM & alios Philosophos bene multos fovisse constat. Ita enim ille scribit: *Introducitur Obligatio in animum hominis proprie a Superiore, id est tali, cui non solum vires sunt, malum aliquod representandi contramittentibus; sed & cui justæ sunt causæ, quare postulare queat, ex suo arbitrio voluntatis restre libertatem circumscribi (a).* Enimvero nec hos Philosophos rem acu tetigisse existimamus. Oppido enim patet, per virium superioritatem & harum in agentem applicationem introduci necessitatem physicam, non autem Moralem, per motiva in obligatione conspicuam; per illam quoque sufflaminari facultatum animæ nostræ usum, quem hæc supponit integrum. Quantam enim cunque fingamus Despotæ potentiam, si aliam nullam præter hujus ad se & statum suum subditi experiantur relationem, singulis quidem ejus mandatis, ceu totidem percelluntur fulminibus, quibus parent, ut interitum sibi imminentem declinent; adeoque coactio hæc physica aliquid ex morali necessitate trahit. Id quod Pufendor-
fius.

fuis etiam agnovit, recte observans: *diversa esse, cogere
 Et obligare, illud solis viribus naturalibus effici, hoc vero
 nequaquam.* Quare addit: *obligationem presupponere tales
 causas, que intrinsece hominis conscientiam ita adficiunt,
 ut ex propriae rationis dictamine judicet, non recte, adeo-
 que nec juste sese resistere (b).* Quibus positis, rem tamen
 non conficit nominatus Auctor, causas illas obligationis
 morales explicaturus, ex triplici easdem deducere lata-
 gens fonte, prout quis in alterum vel insignia contulit
 beneficia, vel prudentiam huic bene faciendi fecit testa-
 tam, vel denique illi ita est subjectus, ut ejus in se di-
 rectionem non possit non agnoscere. Ponamus enim al-
 terarum causarum duas priores producendae obligationi
 esse sufficientes, quod haud obscure innuit Pufendorfius;
 evidens est, quod notio Superioris ideam obligationis
 necessario non ingrediatur, quum nihil impediatur, quo-
 minus & benefactor & bonus consiliarius possint esse no-
 bis aequales, interdum etiam inferiores; liberalitas enim
 & prudentia non sunt necessaria eminentiorum munerum
 axiomata. Praeterea si obligationis, generatim spectatae,
 origo esset a Superiore reperenda, sequeretur, nihil per
 se vel justum vel injustum esse, sed tale censeretur, prout
 Superior quid vel praeceperit vel prohibuerit: adeoque
 moralitatem actionum nostrarum esse mere subjectivam
 & arbitrariam; quas qui admittunt conclusiones, in na-
 turam hominis rationalem videntur injurii, facultate eum
 privantes, de moralitate actionum suarum ex principiis
 rationis quid statuendi. Bene igitur ac perspectae rei na-
 turae convenienter Illustr. BURLAMAQUI: *Favoue, que sui-
 vant le langage des Juris-Consultes l'idée d'un Supérieur,
 qui commande, intervient pour établir l'obligation, telle
 qu'on la considère ordinairement. Mais si l'on ne remonte
 pas plus haut, en fondant l'autorité même de ce Supérieur*

sur l'approbation, que la Raison lui donne, elle ne produit jamais qu'une contrainte extérieure, bien différente de l'obligation, qui par elle même a la force de pénétrer la volonté & de la fléchir par un sentiment intérieur, en sorte, que l'homme est porté à obéir de son propre mouvement, de son bon gré, & sans aucune violence (c).

(a) Vid. PUFENDORFII *Libr. I. de Jure Natur. & Gent.*
Cap. VI. §. 9.

(b) Vid. *Loc. modo cit. §. 10.*

(c) Vid. *Ejusd. Libr. supra cit. p. m. 59.*

§. VIII.

Ut istum, quem sibi imminere animadvertunt dissentientes, declinent, ex alio capite suam de origine obligationis, ex superiore repetenda, communire nituntur opinionem. Ne autem quidquam ex eorum mente alienum eis adfinxisse videamur, audiamus in hoc argumento KREBSUM, quem suos etiam nactum fuisse addeclas, novimus, ita disserentem: *Non equidem insciamur, hominem etiam tum, quando naturam objecti satis cognovit, ad id, quod sibi conveniens est, prosequendum, & ad disconveniens fugiendum, firmissimis rationibus constricturn teneri, & sic quandam obligationis rationem in se deprehendere, neque falli eos, qui obligationem ex natura rei statuunt; cogitari tamen & illud debet, quod nemo sibi ipsi magis, quam equalis equali, valide & satis efficaciter imperare, precipere aut interdicerere possit. Licet ergo ratio cuique suadeat, imo demonstret evidentissime, quid fieri, quidve omitti debeat;*

beat; negari tamen non potest, tum demum præcipuae & fortio- rem quandam obligationem oriri, ubi Superioris accedit auctoritas (a). Hoc autem argumentandi modo committitur ignoratio elenchi, ceu loquuntur Logici; de eo enim jam non disquiritur, quænam obligatio sit fortior, an ea, quæ motivis, ex sola objecti natura petitis, nititur, vel ea, quæ insuper Superioris auctoritate est munita; quum extra omnem dubitationis aleam sit positum, obligationis vim pro numero ac pondere motivorum, eam producentium, intendi; sed cardo questionis, quæ in contentionem venire debet, in eo vertitur, an nulla sine Superiore existere queat obligatio, sed omnis ab eo sit repetenda? Hujus contrarium quum nos §. antecedente demonstraverimus, nec a nobis prorsus dissentiat citatus Auctor, ex utroque hoc capite nostra confirmatur sententia. Adhæc quum natura sit prior civitate, obligatio quoque naturalis seu generatim spectata antevertit eam, quam Superior introducit. Denique cum Scripto- ribus, contra quos pugnamus, non sunt confundendi actus plane diversi, obligatio & imperium, quum nemo, nisi qui pactorum indolem forte ignoret, negabit, quod pares quidem se valide obligare, non vero sibi domina- si queant.

(a) Vid. *Ejusd. Morum & Juris Scient. Universal. Cap. VI. p. 171.*

§. IX.

Inquirendum etiam erit, an eorum sibi constet sententia, qui obligationem ex statu vel conditione personæ, quæ obligatur, arcessendam putant; ita ut creatura, dummodo libero instructa sit arbitrio, Creatori, filius patri, sub-

dicat Domino in genere, ex status sui conditione, obligatus sit, citra habitum respectum ad regem aut pactum ullum (a). Damus ingeniosam hanc esse opinionem, quæ tamen ad vivum resecta videtur veritati minus conveniens. Dum enim obligationis origo ex statu personæ, quæ obligatur, repetitur, quisque animadvertit, ita supponi, obligantem & obligatum disparis esse conditionis, & illum quidem hoc præstantiorem, alioquin enim vix posset concipi, quid disparis status consideratio ad rhombum in præsentia faceret negotio; quare sententia modo allata de obligationis origine parum differt ab ea, quam in §. S. antecedentibus impugnavimus. Sed expendamus exempla, in probationis vicem adducta. Quilibet igitur facile agnoscit, se, ut creaturam, Deo Creatori esse obstrictissimum, attamen non propter infinitam conditionis disparitatem, aut propter solam creationem seu existentiam sibi concessam; sed potius propter suam a Deo dependentiam, qua inuimus agnitionem summorum beneficiorum ab optimo Numine nobis concessorum; qua cogitationum serie, ceu ope filii Ariadnæ ad fontem obligationis, a nobis supra indicatum, pervenimus. Quod vero subditus sit obligatus, mandatis Principis sui morem gerere, hoc non quidem ex sola conditionis disparitate, inter utrumque intercedente, sed ex pacto civitatis fundamentali erit repetendum; quo tamen quum anterior sit obligatio, in statu videlicet naturali obvia, patet, originem obligationis generatim spectatæ, ex statu personæ, quæ obligatur, in allato casu minus recte deduci. Quid? Quod rupto hoc qua demum cunque ex causa pacto, obligatio subditi cesset, manente tamen status seu conditionis disparitate, manifesto, ut opinamur, argumento, alteram alteri non esse necessario innexam. Insuper Philosophi pluribus ostenderunt rationibus, fun-

Instrumentum obligationis liberorum erga parentes, non ex generatione, sed ex consensu illorum presumto in horum auctoritatem, ut suae felicitatis medium, esse repetendum. Denique quum in confesso sit, quod quis non solum semetipsum alteri, sed sibi ipsi etiam possit obligare, sponte sua sequitur, originem obligationis generatim spectatae, ex statu vel conditione personae, quae obligatur, recte non derivari.

(a) Vid. JOH. FR. W. NEUMANNI *Commentat. de Pactis & Contractibus Principum* §. VII. p. 10.

§. X.

Multorum quoque est persuasio, consilium non obligare eum, cui tale datur, eoque nomine consilium differre a lege, quae perfectam habet obligandi vim. Sed hi fere sunt, qui genuinam obligationis indolem non satis perspexerint. Quamvis enim consilium & Lex diversam interant necessitatem moralem, non tamen propterea erit existimandum, illud plane non esse obligatorium; quum interne obligemur ad sequendum consilium nobis datum, si intelligamus, illud felicitati nostrae vel conservandae vel promovendae esse idoneum; quae tamen obligatio, validissimis licet nixa motivis, est & manet imperfecta, siquidem illa vim tantummodo suadendi habent; proindeque nemini in foro soli tenemur, ad rationem reddendam, siue consilium sequimur a persona nobis bene cupiente datum, siue aliter agimus. Longe alia vero est legis ratio, cujus praecipuum sequi tenemur

ex obligatione tam interna, quam præcipue externa, unde *obligatio* existit *perfecta*, adeo ut de injuria sibi illata conqueri non possit transgressor, si Magistratus in eum statuatur poenas, quas sua vel animi levitate vel temeritate ac malicia promeruit.

S. D. G.

